

Rustfritt og syrefast stål er i utgangspunktet korrosjonsbestandig, og behøver ingen ekstra overflatebehandling, for å beholde sin glans og anvendelighet i lang tid. Det kan like vel være nødvendig med rutinemessig vedlikehold - så som rengjøring og vask, for at den opprinnelige ståloverflaten skal beholde sine estetiske og korrosjonsbestandige egenskaper; i så måte er ikke rustfritt stål annerledes enn andre konstruksjonsmaterialer som f.eks. glass, plast eller malt stål, som heller ikke er vedlikeholdsfrie i hele bygningens levetid.

Følgende råd er særlig beregnet på huseiere, vaktmestere og vedlikeholdsansvarlige. Rådene beskriver hvordan man kan utføre rengjøring på en kostnadseffektiv måte, som samtidig understøtter det rustfrie stålets korrosjonsbestandighet.

Rengjøring og vedlikehold av rustfritt stål innendørs

Rengjøringshyppigheten for rustfrie ståloverflater innendørs er egentlig ikke annerledes enn for andre materialer. Overflatene bør vaskes, før det blir for mye smuss og fingeravtrykk. Dette letter rengjøringen, samtidig som risikoen for permanente merker eller skader på overflaten reduseres.

Utendørs kan rustfritt og syrefast stål være utsatt for aggressivt miljø med f.eks.:

- sjøluft
- industriluft
- sprut av veisalt
- avgasser og annen luftforurensning

Slike miljøer kan forårsake brune flekkdannelser i overflaten. En god regel er å rengjøre de rustfrie overflatene like ofte som man vasker bygningens vinduer. Alt avhengig av forurensningsgraden fra omgivelsene anbefales et intervall på 6-12 måneder ved lett forurensning og 3-6 måneder ved tyngre forurensning som i eksemplene over. Et rengjøringsmiddel med fosforsyre kan benyttes for å fjerne evt. brune flekkdannelser på overflaten.

Rengjøringsmiddel

En fuktig klut eller et pusseskinn er ofte tilstrekkelig til å fjerne lett smuss, fingeravtrykk og lignende.

Til mer gjenstridige flekker kan en rengjøringssvamp av typen "Scotch-Brite" ofte være velegnet. Det må ikke brukes skrubber av metaltråd (ikke rustfritt stål), stålull eller metallbørster på rustfritt/syrefast stål. Ut over å ripe overflaten, kan de etterlate partikler av kullstål, som forårsaker rustflekker, når overflaten blir våt.

En bløt nylonbørste kan være velegnet til rengjøring av mønstret rustfritt stål. Stålbørster av - eller som har vært brukt på - andre materialer enn rustfritt stål må ikke benyttes.

Til slepet, rustfritt stål med synlige slipestriper skal rengjøringsarbeidet utføres i sliperetningen - ikke på tvers av denne. Når det har vært brukt vann til rengjøring eller skylling, er det lurt å tørke av overflaten med en tørr klut for å unngå vannmerker - særlig i områder med hardt vann.

Ved å benytte destillert vann kan man unngå slike vannmerker.

For å unngå smitte av forurensning i form av jernpartikler, er det viktig at rengjøringsmaterialet ikke tidligere har vært brukt til alminnelig stål (kullstål). Rengjøringsmaterialer som brukes til rustfritt stål, bør helst reserveres til dette formålet.

For å fjerne fingeravtrykk og lignende flekker på overflater av rustfritt stål, kan det benyttes såpevann eller et mildt oppvaskemiddel; det gir sikre og gode resultater.

Rengjøringsmiddel på forstøverflaske, forenkler rengjøringen, samtidig som man får en tynn hinne med polert effekt. Slike sprayprodukter fjerner fingeravtrykk og beskytter mot nye. Etterpolér med en tørr, myk klut.

Misfarging/overflateoksidering kan fjernes med en nylon kjøkkensvamp av typen "ScotchBrite". Alternativt eller i tillegg kan man benytte rengjøringsmidler som inneholder fosforsyre, og som er beregnet til rustfritt stål.

Høyglanspolert rustfritt stål kan rengjøres med vinduspusemiddel som ikke inneholder klorider (koksalt).

Til mer gjenstridige flekker kan pussemidler med kremkonsistens være effektive. Disse midlene kan også brukes for å fjerne vannflekker og lett misfarging. Fjern deretter restene ved å skylle med rent vann, og tørk bort vannflekker og evt. striper av pussemiddel med en klut.
NB: Skurepulver bør ikke brukes, da det vil ripe stålets overflate.

Gjenstridige fett- og oljeflekker kan fjernes med rødsprit eller aceton. Slike løsemidler gir ingen risiko for korrosjon på rustfritt stål, men vær forsiktig med mengden løsemiddel, så flekkene ikke spres ut over et større område og blir vanskeligere å fjerne; vask f.eks. i flere omganger med rent løsemiddel på en ren, myk klut, til alle spor av fettrester er borte.

Maling og grafitti kan fjernes med kaustisk soda/lut eller malingfjerner. Unngå bruk av sparkel eller kniv, da dette lett vil gi riper i den rustfrie ståloverflaten.

Kraftig oksiderte/misfargede overflater kan rengjøres med metallpussemiddel til forkrommede overflater (f.eks. biler). Også polérmidler til billakk kan vurderes, men vær oppmerksom på at slike polérmidler kan ripe høyglanspolerte overflater.

Alternativt eller i tillegg kan man benytte rengjøringsmidler som inneholder fosforsyre, og som er beregnet til rustfritt stål. Skyll deretter med rent vann, og la overflaten tørke. Det anbefales å behandle hele den aktuelle overflaten, så man ikke risikerer fargeforskjeller mellom det som er nyrenset og øvrig overflate.

Beskyttelse/vedlikehold rustfritt stål

Rengjøringsmidler som ikke må brukes på rustfritt stål er:

- Kloridholdige rengjøringsmidler
- Blekemiddel som inneholder hypokloritt.
Hvis dette ved et uhell søles på rustfritt stål, må overflaten straks skylles omhyggelig med rent vann.
- Sølvpussemiddel

Vedlikeholdsrengjøring

Til utvendige installasjoner, som f.eks. fasadeelementer, kan man normalt forvente at regn skyller vekk støv og annet belegg, hvis overflatene er tilstrekkelig fritt eksponert. Når man utfører rutinerenhold, bør man være særlig oppmerksom på overdekkede overflater, så områder med akkumulert støv skylles rene. Dette er særlig viktig i et maritimt og industrielt miljø, hvor støvet inneholder klorider eller svoveloksider, som kan resultere i lokal korrosjon.

På innendørs installasjoner kan fingeravtrykk være mindre ønskelig. Det finnes et bredt spekter av ulike overflatedesign i rustfritt stål, hvorav mange egner seg spesielt godt til offentlige miljøer med høy trafikk. Ved å velge en overflatefinish som er mindre følsom for fingeravtrykk allerede på designstadiet, kan du redusere behovet og kostnadene for rengjøring gjennom hele byggets levetid.

Børstede overflater, som ofte er et populært valg for innendørs bruk, kan vise fingeravtrykk umiddelbart etter installasjon. Men allerede etter noen få rengjøringer har slike merker en tendens til å være betydelig mindre synlige.